

אֲשֵׁרֵי הָעַם, הֵם לּוֹמְדֵיךָ...

רחשי לב לקראת ל"ג בעומר תש"פ

לר' ישראל יקירי שליט"א

בפיוט בר יוחאי נאמר "אשרי העם הם לומדיך ואשרי העומדים על סודך". לעמוד על עולם הסוד בדברי רשב"י, הוא נחלת יחידים בלבד. ואילו ב"לומדיך" נכלל העם כולו העוסקים בדברי תורתו של רבי שמעון השוים לכל נפש, וכפי שביארו גדולי החסידות "עם" מלשון גחלים עוממות... [תניא שער הייחוד והאמונה פ"ז].

אשרי העם הם לומדיך. מפרשי הפיוט "בר יוחאי" ביארו זאת על פי בקשתו של רבי שמעון "שָׁנּוּ מִיְדוּתֵי". [גיטין ס"ז]. וביאר זאת רש"י הקדוש: "לימדו תורתי". דבר זה לא מצאנו כי אם אצל רשב"י בלבד. הוא פקד וציוה ללמוד את דברי תורתו!

הבה נשאב במיוחד כעת, מעיינות עידוד ורוממות מתוך תורתו של רשב"י. ודווקא מאלה השוים לכל נפש. לקראת יום ל"ג בעומר תש"פ, נתחזק ביותר מתוך דבריו, מתוך דרכיו ומאורעותיו... אשרי העם הם לומדיך!

*

ברטט סיפרו על נסיעתו של הרה"ק בעל בית אברהם מסלונים זי"ע למירון, בל"ג בעומר שנת תרפ"ט. הוא התפלל תפילת ערבית וספר ספירת העומר במערה בלהב יקוד אש. אחרי התפילה עלה לגג המערה, והדליק את המדורה. בזעקה נבקע אז מלבו הגדול, מאמרו הידוע של ה"בית אהרן" זי"ע: "מה הקב"ה לכל אף רבי שמעון לכל, אפילו לפחותים". הוא שר אז "וטהר ליבנו" ואת המזמורים הנהוגים. כשהגיע בשיר "ואמרתם" לפסקה "קולו זמר עריצים, והקרית את הקוצים, והציל הלחוצים" רעשה כל החצר מסביביו...

אחרי עריכת השולחן התיישב הרבי על אבן סמוך לציון ושר בניגון מיוחד: "אל יָשׁוּב דָּךְ נְכָלָם" שנים רבות אחרי כן היה בעל "ברכת אברהם" זי"ע מתאר בבכי: על האבן הזאת ישב ה'בית אברהם' ושר "אל יָשׁוּב דָּךְ נְכָלָם" ... [סי' אור היקוד הם יוקדים]. מי יודע אם לא התכוון אותו צדיק גם על תקופה זו, על שבורי לב, דכים ונכלמים שאין בכוחם לעלות למירון השנה. מי יודע אם לא היה שואג אף על הצלת הלחוצים בימינו אלה. ירחם ד'!

*

זאת ועוד, המהר"ל מלמד אותנו מתוך הבנת דברי רבי שמעון [במגילה כ"ט. – כשהן עתידין להיגאל, שכינה עמהן ומאי קמ"ל בזה?] שמה השכינה נמצאת עמנו בגלות מתבאר מתוך משל. אב רחום רכון על מטת בנו החולה ר"ל, ביום ובלילה וחרד לגורלו. הוא לא מסיר

את עינו ממנו. הוא אוחז בידו באהבה נסערת וחמלה גוברת, דואג לצרכיו, מבחין בכל זיז ושינוי וצוהל על כל שיפור.

והטעם השני, מפני שישראל בגלות שרויים בהכנעה במצב של "דכא ושפל רוח". "כי כן מדתו של השם יתברך להיות שכינתו את דכא, וישראל בגלות מדוכאים הם, ראויים שיהיה שכינתו עמהם" ... [נצח ישראל פ"י].

על האבן במירון ישב ה'בית אברהם' בל"ג בעומר ושר: "אַל יָשׁוּב דָּךְ נְכָלָם" ... לפי הנ"ל מתוך **דבריו של רשב"י** בעצמו, יובן זאת עוד יותר. מצב ישראל בגולה הוא בבחינת דך נכלם, שבור, חולה ונכנע, וכל זה היא עילה חזקה ביתר שאת ל"שכינה עמהם" במצבם, ולהתקרב בכך עוד יותר אל קדושת עולמו של רבי שמעון...

*

אהובי! מתקרב ובא יום ל"ג בעומר, יומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי. לפי המשוער כעת, -והלוואי שתקדים הישועה לבוא- לא יהיה המקום הקדוש במירון הומה הפעם מרבבות אלפי ישראל. ידעתי שלהרבה מאחינו זה כואב ביותר, בנוסף לכל מה שעובר עליהם כעת. הרי ביום זה במירון היו שואבים תמיד קדושה והתרוממות. במעלה ההר היו שופכים לב בתפילה וחוזרים מחוזקים ומעודדים, ששים שמחים לעשות רצון קונם. וכי שייך להתעלם מצערם של אחים הטועמים כעת מרירות של החמצה? בפרט לעת אשר כזאת, ירחם ד', לבס יוצא אל מרומי הר מירון, אל רבי שמעון...

הגעועים צורבים בלב כה רבים. איפה ההדלקות ברוב עם ובהתעוררות נפש? איה הזרם האדיר של צמאי הקדושה? הדריכות ופעימות הלב מול הקודש. איפה ההדלקות המזרימות להט חיות, איפה 'תחינות יום הכיפורים' בפנים ו'ריקודי שמחת תורה' בחוץ? השירות והתשבחות. האחדות הנפלאה בריקוד של אחווה מכל רובדי היהדות. ילדי חמד מתחנכים למצוות פאת הראש ורוכבים על כתפי אביהם ברינה וצהלה.

געוואלד! בר יוחאי! כמה קשה הדבר לבני עמך להימנע מאושר כזה, להיות במחיצת קדשך ולהתקרב משם אל שערי שמים. רבי שמעון! כל כך הרבה יהודים רוצים להתפלל לפני ד' במקום אור מופלא רום מעלה; לקרוע שערי שמים, לגולל שם את אשר בלבבם, לפרוק את סבלם ומועקותיהם, לגלות את צפוניהם. אוי! רבי שמעון! רבי שמעון!

*

אף רבי שמעון לכל... לכל אחד ואחד מישראל, יש גישה ודרך להגיע אל רבי שמעון. בזמן מצוקה וריחוק בתקופה זו- שתחלוף נא במהרה- יש לפנות אל רבי שמעון להשיח את הלב לפניו ואף מרחוק. ננסה אם כן, לשער עד כמה שאפשר, **מה היה אומר על זה התנא האלקי?**

אִישׁ אֶלְקִים קָדוֹשׁ הוּא - לֵב חָכֵם יִשְׁכֵּל פִּיהוּ, אֲדוֹנֵנוּ בְּרַ יוֹחֵאִי! מֵתוֹךְ דְּבָרָיו וּמַעֲשָׂיו צָרִיךְ הַפְּעַם לִמְצוֹא דֶרֶךְ לַהֲבִינְךָ, אֵיךְ הִיָּה מִרְצָה, מַחְזֵק וּמִנְחָם רִשְׁבִּי כַּעֲתָ, יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים לֹאִין מִסְפֵּר, שְׁנָהוּ מֵאִז שָׁחַר יִמִּיהֶם לְמִקּוֹם הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, לְהַשְׁתַּטַּח וּלְהַתְּפַלֵּל וְהַפְּעַם יִשְׁאָרוּ בְּבֵית. דְּרָכֵי מִירוֹן שׁוֹמְמוֹת מֵאֲדָם. תְּהַלּוֹכוֹת וּמִנְהַגֵי קוֹדֶשׁ שְׁלֵא פִּסְקוּ מֵאוֹת בְּשָׁנִים מֵהָ עֲלִיהֶן... הוּי! אֶל יָשׁוּב דָּךְ נְכָלָם!

*

אֲפִילוֹ לַפְּחוֹתִים... מִרִּיחֻק מִקּוֹם, מִשְׁפַּל הַמְּדֻרָגָה וּמִנְהַמַּת לֵב, הַנְּנִי מִנְסָה לְתֹאֵר לַעֲצָמֵי אֶת מַעֲנֵה רִשְׁבִּי מִמְרוֹמָיו אֶל עֵבֶר מִעֲמֻקֵי הַדּוֹר הַזֶּה. לְמִרְוֹת שֶׁאֵין לָנוּ מוֹשֵׁג כִּלְל בְּעֵרְכֵי קֹדֶשׁ קְדָשִׁים זֶה, יִיאֲמָרוּ נֹא הַדְּבָרִים 'לְסַבֵּר אֶת הָאוֹזֵן'. אֲשֶׁרֵי הַעֵם הֵם לּוֹמְדִיךְ, אֲפִילוֹ גַחְלִים עוֹמְמוֹת...

ר' יִשְׂרָאֵל! מֵאוֹרְעוֹתֵינוּ שֶׁל הַתְּנָא הָאֱלוֹקֵי מְדַבְּרוֹת אֲלֵינוּ כַּעֲתָ בְּשִׁפָּה בְּרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדוּשָׁה. נֹאמְנִים עֲלֵינוּ דְּבָרֵי הָרַב בַּעַל הַתְּנִיא זִי"ע, שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַ יוֹחֵאִי בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַעֲרָה בְּמִשְׁךְ י"ג שְׁנָה, לֹא הִיָּה בִּיכּוֹלְתוֹ לְקַיֵּים בְּפוּעַל מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, שְׁכֵן רַק חֲרוּבִים וּמִים הִיָּה שֵׁם בְּמַעֲרָה. מִצְוֹת כְּמוֹ אֲכִילַת מִצָּה, אֲתֵרוֹג סוּכָה, קִידוּשׁ עַל הַיַּיִן וְעוֹד, לֹא הָיוּ בְּהִשְׁגַּי יָד וְלֹא נִתְקַיְּמוּ לְמַעֲשֵׂה... [לִיקוּטֵי תוֹרָה פִּי שְׁמִינִי].

הַגַּע בְּעַצְמְךָ, צְדִיק יִסוּד הָעוֹלָם שְׁעֲלֵיו מְשׁוֹרְרִים: "נַעֲשֵׂה אֲדָם נֹאמֵר בְּעִבּוֹרְךָ", לֹא אֲכַל כְּזִית מִצָּה, לֹא יִשֵּׁב בְּסוּכָה, לֹא נִטַּל לּוֹלֵב וְלֹא קִידֵשׁ עַל הַיַּיִן בְּמִשְׁךְ י"ג שָׁנִים. וְלֹא זֹו בְּלִבְדָּ אֲלֵא שְׁלֵאֲחֵר י"ב שְׁנָה כְּשִׁיצָאוּ הוּא וּבְנֵו מִן הַמַּעֲרָה, וּוְדָאֵי שְׁכַבְרֵי הַשְׁתּוֹקְקוּ בְּכֹל נַפְשׁוֹ לְקַיֵּים מִצְוֹת אֱלֹהִים בְּפוּעַל כְּהַלְכָה, הוֹצֵרְכֵוּ לְחִזּוֹר לְשָׁנָה אַחַת וְשׁוּב נִמְנַע מֵהֶם כֹּל זֹאת...

*

וּלְמִרְבֵּית הַפֵּלֵא, אֵינְךָ שׁוֹמְעִים בְּדְבָרֵי רִשְׁבִּי, שׁוֹם הַבַּעַת צַעַר יִגוֹן וְאִנְחָה עַל זֶה. לֹא בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַעֲרָה וְלֹא כְּשִׁיצָא מִשָּׁם. בְּגִמְרָא [מַעֲלֵה י"ז]: וּבַעֲיָקֵר בְּזוּהַר הַקְּדוֹשׁ נִשְׁמַע כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים, קוֹל בְּכִיּוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַגְשֵׁי קוֹדֶשׁ עֲצוּמִים. בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן!

וּמֵאִידֶךָ לֹא שְׁמַעְנוּ אִפְּי פַעַם בְּכִיָּה אַחַת עַל הַמִּצְוֹת שֶׁהִיָּה אֲנוֹס מִלְקִיָּמָן בְּמַעֲרָה. **בְּמַעֲרֹת צוּרִים שְׁעַמְדַת שֵׁם קְנִיַת הוֹדֵךְ וְהַדְּרָךְ.** שֵׁם לֹא שְׁלַט צַעַר עַל כַּךְ, אֲלֵא קְדוּשִׁים אֱלֹהִים עֲסָקוּ בְּקִנְיַן הוֹד וְהַדְּרָ מִכֹּל מִקּוֹם. בְּמַעֲרֹת צוּרִים שְׁעַמְדַת! עַמְדַת עַל תּוֹקֵף דַּעַתְךָ לְשֵׁרוֹד וּלְהַשְׁגִּיב, לְהַחְזִיק מִעַמְד וּלְקַנּוֹת תּוֹרָה בְּקְדוּשָׁה לְלֹא גְבוּל וּמְדָה. הוּי! בְּרַ יוֹחֵאִי נֹאזְרַת בְּגִבּוֹרָה... דְּרָשׁ כָּל תַּעֲלֻמוֹת, **בְּעָזָ וְתַעֲצוּמוֹת** אֲדוֹנֵנוּ בְּרַ יוֹחֵאִי...

כּוֹחַ תּוֹרָתוֹ הַתַּעֲצָם לְהַפְּלִיא, דּוּוֹקָא מֵתוֹךְ הַבְּקַעִים וְהַסְּדָקִים הַמְּכַאֲיָבִים בְּבֶשֶׁר הַקּוֹדֶשׁ. מֵתוֹךְ יִשִּׁיבָה בְּתוֹךְ מִטְמוֹנֵי הַחוּל, הַתְּלַקְחָה אֶשׁ קוֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים עוֹד יוֹתֵר וְעוֹד יוֹתֵר...

*

"בכה רבי שמעון" נאמר בשעתו כמה וכמה פעמים על ענינים גבוהים ורמים, מתוך דבקות וכיסופין, ובפרט מתוך אהבת התורה הקדושה. על זה געה רבי שמעון בבכייה והביע זאת בלשון הוד שבהוד: אילת אהבים ויעלת חן! תורה! תורה! אור כל העולמות! כמה ימים ונחלים מקורות ומבועים מתפשטים ממך לכל עבר, ממך הכל.. עליך עומד הכל, תורה! תורה! מה אומר לך? הלא את שעשועי קונך, מי יוכל לגלות את הנסתרות והגנוזות שבך? כך בכה רבי שמעון והכניס ראשו בין ברכיו מתוך רגשות אדירים על קדושת התורה... [ח"ג קס"ו:].

*

ומאידך, כאמור, לא מצאנו שבכה רבי שמעון על מניעת קיום המצוות שלא היה בהישג ידו. לא על מצוות מצה, לא על סוכה ולולב. לא על תפילה בציבור ולא על שום קיום מצוה שלא היה ביכולתו לבצע בפועל, בהיותו במערה סגור ומסוגר ולא היה בידו לצאת מפני פיקוח נפש.

רשב"י ידע שזה רצון ד' ועליו למלאות תפקידו כעת ולעבוד את קונו בגבורת נפש, במה שנשאר לו ובמה שנועד לו מן השמים... הוא היה תלמידו הגדול של רבי עקיבא שאימרת חייו היתה: "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד". הוא רבי עקיבא שנאחז במה שנשאר מן הספינה וכך ניצל ועלה ליבשה, ובאותה הדרך, הציל את התורה על ידי שארית תלמידיו ורבי שמעון בן יוחאי ביניהם...

וכך נשמע כעין 'בת קול' מתוך מעשיו. בני! כפי שקניתי הוד והדר במערתך למרות כל מה שהיה חסר לי, כך תקנו אתם השנה הוד והדר בדירתכם, בתורתך ובלימוד התורה בכלל. התבוננו בקצות דרכי, כל אחד כפי השגתו. אם יתעורר לבכם לבכי. אף אתם הדביקו את רגשותיכם לקדושת התורה בהתפעלות הנפש: "אורייתא! אורייתא! נהירו דכל עלמין, כמה ימין ונחלין ומקורין ומבועין מתפשטי מינדך...".

והפעם בני קל חי, תערכו את ההדלקה הגדולה בחדרי לבכם, בהיכל מחשבתכם. לשונות אש תתלקחנה דווקא שם השנה, מתהום הלב עד לב השמים. ביניכם ובין עצמכם ובמלוא הריכוז תשירו "בר יוחאי", "ואמרתם כה לחי". סעדו לבכם ואחר תעבורו לעולם מרומם יותר. שם תתעלו הפעם, כי כן רצונו של מקום כעת ושם תרקדו על רצפת הלב סביב למדורת הכיסופין.

רשב"י כאילו פונה אלינו ואומר: התבוננו וראו שהשכינה הקדושה התגלתה במערה שסגרה בעדנו, ביתר שאת. ודווקא שם ב"בידוד" הופיעה אש קודש, שם התחיל להאיר אור עולם עד סוף כל הדורות...

*

יקירי! הבה נתענג כעת על חידוש נפלא, חד וחלק, ישר ועמוק בפשטותו, שכתב הגאון הקדוש ה"בן איש חי" באחת מתשובותיו, בספר "רב פעלים" שלו [ח"א סי' נ"ה]. עמוד ברזל בנה לו ה"רב פעלים" כאן ליישב את הנהגתו של רבי שמעון במערה, שבו ראוי

להישען ולהתעודד ביותר. יש בכוחו של חידוש זה לחזק רבבות ישראל קדושים בתקופה כזאת בפרט, על צער כל מה שנמנע מהם בקיום התורה והמצוה.

כידוע חיבר ה'בן איש חי' פיוט "ואמרתם כה לחי", בהיותו ל"ג בעומר במירון בשנת תרכ"ט. ומאז שרים אותו בכל תפוצות ישראל. ענק בענקים היה רבינו יוסף חיים, שולט במקצועות בנגלה ובמכמני נסתר, גאון ופוסק נודע ומגדולי המקובלים, שהיה דבוק בדרכיו של רבי שמעון ותורתו לכל פרטיהן ומקורותיהן. שירו המופלא זה מעיד על כך כמאה עדים... ידוע שה'בן איש חי' הניח בשעתו בל"ג בעומר ליד הציון הקדוש במירון, טס של כסף שהיה תלוי בשרשרת על צווארו ועליו חרות השיר: "ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי".

הסכת ושמע ישראל, גל עיניך ותביט נפלאות בתורת ד'. קושיא עצומה מזדקרת בדרכי רבי שמעון בר יוחאי. בזה"ק [ח"ג רפ"ח:] כתוב, שאמר רשב"י על עצמו **שמימיו לא ביטל שלש סעודות בשבת**.

והפלא הוא, שבמערה לא היו לו אלא מים וחרובים בלבד. **והרי סעודת שבת צריכה פת?** איך מקיימים 'לחם משנה' בחרובים? איך העיד רשב"י על עצמו, שלא ביטל מעולם סעודות שבת? כמה תירוצים נאמרו על זה, אלא שה'בן איש חי' ניגש לגופו של ענין, ליסודו של דבר והוכיח שקושיא זו מעיקרא ליתא...

*

בדבריו המאירים של "רב פעלים" נעלם כל צל של תמיהה. וכך השיב דברים נכוחים: **מה שאין ביכולתו של אדם לקיים, לא נקרא "ביטול"! כשם שפיקוח נפש שדוחה שבת לא נקרא חילול. ואמנם כן, כשהיה רשב"י במערה ולא היה לו פת לחם לסעודת שבת, לא ביטל דבר ולא חצי דבר!!! לשון "ביטול" שייך רק כשיש ביכולת האדם לקיים ואינו עושה זאת!!**

ובכן, מה שהעיד התנא האלקי רשב"י על עצמו, שמימיו לא ביטל שלש סעודות בשבת; **לא התכוון כלל על אותן השנים במערה**, אלא על שאר כל ימי חייו. כשהיה הדבר בידו, וודאי קיים וקיים כל זאת בכל עוז ותעצומות. הוא לא ויתר חלילה אפילו על סעודת שבת אחת...

וכך ביטל ועקר אותו גאון וקדוש ה'בן איש חי' את הקושיא מכל וכל, בטענת ברזל שאין כאן **ביטול** כלל ועיקר... וחוט נסתר מקשר כעת את דברי רבינו יוסף חיים בתשובתו ההיא, עם דברי שירתו במירון. "וְשָׁם נִבְרָא מֵעֵן לוֹ, וְחָרִיב לְמֵאֲכָלוֹ, מֵה טוֹב חֶלְקוֹ וְחֶבְלוֹ, אֲדוֹנָנוּ בְּר יוֹחָאִי!". שם שמח בחלקו, בין במזונו ובין ברוחניותו. הוא חש במציאות את טוב חלקו וטובו, לא חסר לו דבר ולא ביטל דבר...

*

ועל פי דבריו למדנו הרבה בנוגע לתקופתינו בכלל. נקשיב נא ונאזין בחיל ורעדה אל מה שיוצא כעת בשנת תש"פ מ'בין השיטין' של מעשה רשב"י. הוא כאילו 'מדבר' אלינו בקול מתוך המערה בכל הודו והדרו. ישראל קדושים! מה שאתם מצטערים ומחשיבים ל'ביטול', טענה זו בעצמה בטלה ומבוטלת!...

הוא פונה כעת אל כל חולי ישראל היקרים והאהובים, שיחיו ויתרפאו כליל במהרה. הוא מדבר בתוקף אהבה ובחיבת הקודש אל כל אלה, שלא אכלו כזית מצה ומרור בפסח זה מחמת חוליים; לאלה שלא אמרו הגדה והלל מפאת חולשתם; לאלה שלא קיימו 'והגדת לבנך' מפני שהיו לבד; לאלה שעמדו ליד פתחי הוריהם המבוגרים בשברון לב ובצער נוקב, כשרצו לקיים מצוות כיבוד אב ואם ולא יכלו להיכנס לבית מפני המצב. ועוד, ועוד, ועוד...

רבי שמעון לכל!!! לכולם כאחד נשמע קול התנא האלקי מתוך מאורעותיו: **בנים אהובים למקום! לא ביטלתם כלום!** הדבר נמנע מכם מפני הסכנה, מפני שכך הזהירו חכמי ישראל לפי המצב. בני! כשם שאני לא ביטלתי שלש סעודות בשבת, כשם שלא ביטלתי מצוות מצה לולב וסוכה, מפני שהייתי מוסתר במערה מחמת הסכנה, כך לא ביטלתם דבר.

נס נעשה לי ונזדמן לי מעיין, ונס בתוך נס קרה שגדל שם עץ חרובים [ראה מהרש"א שבת ל"ג: שם]. נסים אחרים היו יכולים לקרות שם ולא קרו. וכי נבצר היה חלילה, מיד עליונה להזמין לי את כל צרכי מצוותי? אלא שרצון ד' היה זה וכך עלתה במחשבה לפניו וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. שלש עשרה שנה לא אכלתי כזית מצה. לא שאלתי שאלות, לא בכיתי ולא התאנחתי, אלא השתדלתי בכל עוז, בדלית ברירה, לקיים את המצוות מתוך רצון וגעגועים לקיום, מתוך עסק התורה ושאר מצוות, ועוד דברים טמירים ונעלמים...

*

וקולו של רשב"י מדבר והולך מן המערה, ונשמע מסוף העולם ועד סופו, אל ישראל קדושים בכל מקום שאליו הגיע נגיף הקורונה והשלכותיו ר"ל... בני! לפני המצב, **לא ביטלתם** אף פעם תפילה בציבור בבית הכנסת ולא 'סדר טהרות'. אם עשיתם כך משום מצוות "ונשמרתם" אין כאן ביטול כלל, לא מיניה ולא מקצתיה. אלא קיום רצון ד' בהחלט...

וכעת, ביומא דהילולא שלו פונה הוא אף לאלה השוחרים לבוא אל פתחו במירון, לאלה המשוועים להיות במקום קדשו, לאלה הנכספים כל כך לשפוך לב לפני ד' ולשמוח שם בכל לב ונפש, לאלה שלא חיסרו פעם אחת מלבקר שם ביומא דהילולא זה, מיום עמדם על דעתם.

עורו והתעוררו כל באי מירון! לעת אשר כזאת לא ביטלתם ולא חיסרתם מנוהגכם מאז ומתמיד. לשנה הבאה תהיו שם, בעזרת ד' ותשמחו בכפליים, אלא שכעת אני פוקד

עליכם שאל תעצבו ביום הילולא זה. [אפילו לבכות על צער החורבן, לא הניח רבי שמעון ביום זה, כפי שהעיד האריז"ל] אם רצונכם לדבוק בדרכי ולו אף במקצת, דעו לכם ש"בכה רבי שמעון" לא נאמר על דברים כאלה... הפעם תפליגו אלי ממקומכם, מכל אתר ואתר, על כנפי הרצון והשמחה העילאית...

*

ואכן, מה עלה בגורלן של אותן המצוות, שלא היה בהישג ידו של רבי שמעון לקיימן בפועל? הם נתקבלו לפני הקב"ה בכח 'נכסוף נכספתי', בתוקף התשוקה שבלב. דברים נוראים נאמרו בזוה"ק על כוחו של "רעותא דליבא", רצון הלב האמיתי. "תא חזי בשעתא דבר נש שוי רעותיה לגבי פולחנא דמאריה". בוא וראה! בשעה שאדם משים על לבו רצון לעבודת בוראו, אותו הרצון עולה בלבו ובכל איבריו והכל מתחבר כאחד וזה מושך את אור השכינה לשכון עמו ואדם זה נהיה חלקו של הקב"ה... [זוה"ק ח"ב קצ"ח:].

"ולית רעותא טבא דיתאביד מקמי מלכא קדישא" אין רצון טוב נאבד מפני המלך הקדוש. אשרי מי שמהרהר הרהורים טובים לקיים רצון קונו. אף שאינו יכול לקיימם בפועל, הקב"ה מעלה את רצונו כאילו עשה. [שם ק"נ:].

מפעימים הם דברי הבעש"ט על מאמרם ז"ל [ברכות ו.]. "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה **מעלה** עליו הכתוב כאילו עשאה". **שהקב"ה** בכבודו ובעצמו **מעלה** ומוציא את המחשבה מן הכח אל הפועל. [עקבי אבירים להרה"ק מסאדיגורא זי"ע].

*

זאת ועוד אמר רבי שמעון בר יוחאי: אמר הקב"ה לישראל הֲיוּ מַכְבְּדִין אֶת הַמִּצְוֹת שֶׁהֵן שְׁלוֹחֵי וְשְׁלוּחָיו שֶׁל אָדָם כְּמוֹתָיו. אִם כְּבֹדֵת אוֹתָן, כְּאִילוּ לִי כְּבֹדְתַנִּי" [תנחומא ויגש ו']. המצוות הן שליחיו של הקב"ה! הקשר אליהן הוא קשר עם המשלח שציוה אותן דבקות במשלח שצוה על המצוה.

והתנא האלקי רשב"י, בעת מצוקתו במערה, כשלא היו השלוחים קיום המצוות בפועל מצויים לו, התקשר אז בכל לבו ונפשו אל ה'משלח' מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. בכח רצון הלב העז להידבק בחי העולמים, שהוא עיקרה ונשמתה של קיום המצוה, כדבריו [ח"ב צג:]. וכבר כתב ה"שם משמואל": רבי שמעון מְאִיר דְּסִפְרָה הַזֹּהוּ"ק, **אזיל בתר כוונה** [דבר שאינו מתכוון מותר] **ומזהיר תמיד על רעותא דלבא ומחשבה**, וכל ספר הזוהר מלא מזה... [וירא תרפ"א].

*

מה נפלאו דברי ה'תפארת שלמה', בפירוש "ושעירי עזים נעשה ברצון" [מוסף דר"ח]. את הקרבן נקריב כעת על ידי הרצון, אפילו בזמן שאין קרבן ומזבח, נחשב הדבר כאילו הקרבנו בפועל... ובוה פירש: "מקריבין אף על פי שאין בית"... [זבחים ס"ב]. בכח

הרצון אפשר להקריב גם היום... [רמזי פסח]. והרי אף כשהקריבו קרבנות בפועל, העיקר הוא הרצון ותשוקת הלב. "קודשא בריך הוא לא נטיל אלא רעותא דלבא" [ח"ג רכד:],

וכמובן אם שייך להקריב קרבן בכוחו של רצון, ברור ששייך לנסוע ולהתקרב אל רבי שמעון בכח התשוקה. לשנה הבאה יתקיים הדבר ברצות ד' במציאות חיה וקיימת בכפליים לתושיה ומתוך הודאה על העבר, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה...

הזכרנו את ה"בית אברהם". הוא כתב פעם מכתב לחסיד אחד שהשתוקק לבוא אליו לראש השנה ונבצר ממנו הדבר. "ידידי! יכול להיות, כי הגעגועים המה יותר טוב מעצם הנסיעה...".

*

בכדי לרומם את הנפש בין פרשה לפרשה, הבה נראה יקירי, את מעלתם המופלאה של אחינו בני ישראל בתקופה זאת. לכבוד פסח שני הנמשך מתוך פסח ראשון, הנני לחזור על לקחים עמוקים ומסעירים, דברים מטלטלי נפש שקרו בליל הסדר תש"פ...

סיפר לי אברך בן תורה מופלג ממיודעי, ששהה ל"ע בליל הסדר בבית החולים, כשכולו נרעש ונפחד. הוא היה שרוי במצוקה איומה, בין בגוף ובין בנפש. בודד היה בין גוים, מבלי שהיה עמו איש ממשפחתו. ובנוסף לצער זה, פרח הכל מזכרונו ר"ל, אפילו פסוק חומש אחד לא היה מסוגל להיזכר. ועם כל זאת עזה היתה תשוקתו לקיים את מצוות החג בשארית כוחותיו.

רק דבר אחד חזר לזכרונו באורח פלא והוא ה"אני מאמין" הראשון, למרות שלא היה ממנהגו לומר זאת בכל יום. רק מימי בחרותו נזכר בזה ככתבו וכלשונו. וכך חזר על זה מאות פעמים אין ספור, אז בליל הסדר: "אני מאמין באמונה שלמה. שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים". שוב ושוב חזר על הדברים עד שהתחיל להתחזק. דווקא זה חזר אליו ולא דברים שלמד ממש לאחרונה. ואכן, הקב"ה המנהיג את הכל, הראה והזכיר לו את ה"אני מאמין" שהוא מנהיג את הכל...

*

ולזכרון חג פסח מיוחד זה, אנסה לשרטט לך את מה שנודע לי השבוע. נסער הייתי מאד כשמעתי זאת והדבר מוסיף לרגש אותי עד לאחת. אף אם כבר שמעת את זה, כדאי ורצוי להתבונן שוב בכוחם של ישראל.

מעשה שהיה בארה"ב השנה, באלמנה ישישה שמכורח המצב היה עליה לערוך את ה'סדר' לבד. אחד השכנים התקשר והציע שיפתח את דלת דירתו. שולחנו יעמוד שם

וכך תוכל לשמוע את הכל ולהצטרף אליהם ממקומה. וכך היה. אף היא פתחה את דלתה והיתה מסוגלת לשמוע כל מלה. ה'סדר' התנהל כולו לשביעת רצונה, לפי המצב.

בחול המועד התקשר אליה בנה ושאל אותה: "אמא: איך עברו ימי החג הראשונים?" "נפלא" אמרה האם. "הרגשתי כמו בבית. מעניין שהשכן נוהג ממש כמו אביך, אותו הנוסח והנעימה, אותן המנגינות שהחזירו זכרונות ערבים. זה נתן לי הרגשה נפלאה..."

"אמא!" אמר הבן בהתרגשות. "עכשיו תתברר התעלומה. שכן זה פנה אלי לפני כשבוע וביקש ממנו שאקליט לו את כל ניגוני בית אבא בליל הסדר, וכמו כן שאפרוט לו איך שנהג אבא בכלל, בשעת עריכת הסדר..."

ר' ישראל! שמעתי סיפור זה כמה פעמים ועודני מרגיש זעזועי נפש מהשגתו של אותו יהודי! שבוע לפני הפסח היה זה. שבוע של קורונה, מחדרים אימה, מתח של הכנות, הילדים בבית. והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו איותה ויעש. יהודי זה עוסק בשלו. הוא חוזר על הנוסח, הוא משנן את המנהגים המיוחדים. הוא מפזם את מנגינותיו של בית השכן. והיא שעמדה... להכניס שמחת יום טוב בנפש בודדה, לאחוז בדרכי הבורא יתברך שמו, הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם...

ר' ישראל! אתה מבין? אתה משיג עד היכן הדברים מגיעים? הוא רוצה להרנין לב אלמנה, שתרגיש כמו בבית כשנים קדמוניות. והוא חוזר ומנגן את השירים ומסביב עומדים מלאכי רחמים שנבראו מתוך כך, ומנגנים עמו אף הם, בסתר המדרגה: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו..." "בצאת ישראל ממצרים". "חסל סידור פסח".

כן אהובי! מתוך מסך הדמעות, אני ממשיך להאזין לשירת הפלאים של השכן היקר: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו". "כן נזכה לעשותו. בקרוב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה". הנהגת איש ישראל בעת אשר כזאת, היא שעמדה והיא שתעמוד לנו לגאולתינו ופדות נפשנו...

*

אשרי העם הם לומדיך... אורחות חיים אצילות כגון אלה, מצפה גם מאתנו רבי שמעון, לעת אשר כזאת. ידוע מה שנאמר על אהבת הנפש ששררה בין החברים בימיו של רבי שמעון. "חברייא ביומוי דרבי שמעון, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו". ואמנם משום כך אמר רבי שמעון, שהחברים שאינם אוהבים זה את זה, גורמים שלא ילכו בדרך הישר. כי התורה יש בה אהבה ואחוה ואמת. [ח"ב ק"צ:].

בכלל מבקש רבי שמעון, כאמור: **שנו מידותי – לימדו תורתי.** עד כמה שנשגבת נסיעה כזו, סוף סוף לא אמר המשורר "אשריי" כי אם על "לומדיך" ו"העומדים על לסודך". בשעתו אמר ה"אמרי אמת" זי"ע לבחורים: "רבי שמעון איז אין די גמרא". ואם כן נסע ונלך להסתופף בצלו שם. רשב"י פונה אלינו כעת. "בביתכם ובדי אמותיכם, אנא לימדו ושנו את מאמריי".

הבה נבחר מקודם, יקירי, עניני בין אדם לחבירו מדברי רשב"י הנוגעים בבית ובכל אתר ואתר. "גדול אונאת דברים מאונאת ממון" [בי"מ נ"ח:]: נמסר מפי רשב"י. איסור קמור הוא לצער את חבירו בדברים. אף מאמר "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים" לימד אותו רשב"י. [שם נ"ט.]: ומזה נלמד שכל עלבון אפילו ביחיד צריך מאד להיזהר ממנו. [ריטב"א כתובות ס"ז:]: "קודשא בריך הוא חס על יקרא דבר נש אפילו דחייביא" [זוה"ק ח"ג פ"ו.]: הקב"ה חס על כבודו של אדם אפילו של רשעי ישראל. אף עליהם אסור "להלשין" כלפי מעלה, לדעת רבי שמעון. כמו שנאמר: [משלי ל:] אל תלשן עבד אל אדוניו [פסחים פ"ז:].

*

הבה נשנן מה ששנה לנו רשב"י בפרקי אבות [פ"ד מי"ג] "שְׁלֶשָׁה כְּתָרִים הֵם, כְּתָר תּוֹרָה וְכְתָר כְּהֻנָּה וְכְתָר מְלָכוּת, וְכְתָר שֵׁם טוֹב עוֹלָה עַל גְּבִיְהוֹן" כמה מן המפרשים ביארו זאת, שאין מדובר כאן בכתר רביעי, אלא שכל השלשה הכתרים זקוקים לליווי מידות ומעשים טובים ה'רוכב' עליהם, שאם לא כן, אין בשלשה הכתרים האלה ערך" ... [ראה מדרש שמואל].

ביותר ראוי להחדיר בלב את מאמרו של רבי שמעון: "אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים". [ברכות ל"ג:]. ואוצר זה צריך ללוות את האדם בכל מקום שהוא...

*

בַּר יוֹחָאֵי מוֹשֵׁב טוֹב יִשְׁבֶּתָּ, יוֹם נִסְתָּ יוֹם אֲשֶׁר בְּרַחַתָּ, בְּמַעֲרוֹת צוּרִים שְׁעַמְדָּתָּ, שָׁם קָנִיתָ הוֹדָף וְהַדָּרָף. ברור שכל דברי פזמון "בר יוחאי" שחיבר המקובל האלקי רבי שמעון לביא זי"ע מטריפולי, מיוסדים על אדני תורת הנסתר ו"עשר ספירות". ברם בסייעתא דשמיא נצנץ כאן רעיון מחזק על מלים אלה, אף בדרך הפשוטה המובנת לכולנו. למרות שאין לנו השגה בדרכי שרפי מעלה אלה, בכל זאת יתכן ואף נרמז כאן מָסַר עַד לְדוֹר אַחֲרוֹן.

יוֹם נִסְתָּ, יוֹם אֲשֶׁר בְּרַחַתָּ... יום קשה היה זה מאוד, לישראל. נתאר לעצמנו את מה שהתחולל בעולם היהודי אז. השמועה נפלה כרעם ביום בהיר. רבי שמעון בר יוחאי קודש הקדשים, אחד מאדירי האומה, מנהיג הדור בתורה ובמעשים, נעדר ונעלם, ואין איש יודע מה נעשה אתו ועם בנו הקדוש שנתלוח אליו.

כמה זעקות שבר וחרדה נשמעו אז, כמה דמעות נשפכו בשדרות העם וביותר בבתי המדרש, רבנן ותלמידיהון. בכלל היה אז עת צרה וצוקה. הימים ימי השלטון הרומאי העריץ, שרדף אחרי רבי שמעון להתנקם בו על שגינה את המלכות. גם משפחתו לא ידעו דבר וחצי דבר על מקום הימצאו ומצבו. [שבת ל"ג:].

נקל לשער את תהום הצער, היגון והדאגה לשלומו של צדיק שהשפיע על הדור כל כך. חלל ענק נותר בשורת ההנהגה. אנחה שברה את הלבבות. הוי! בר יוחאי אור מופלא

1

רום מעלה! מי יאיר לנו את חשכת הגלות כמוך? כמה חסרה הנהגה קדושה זו, בתורה, בהוראה, בהדרכה, בחיזוק הדור בצוק עתים אלה...! **אלא שאחרי שנים רבות התברר שהכל היה לטובה. שם קניית הודך והדרך!!!**

*

הבה נלמד נא יחד עובדה נפלאה מחיי רבי שמעון במערה. חז"ל [זוהר חדש כי תבוא נ"ט]: מגלים לנו, שהתנאים הקדושים, חבריו של רשב"י בהיותו נחבא במערה, התייגעו פעם להבין, **למה לא נזכרה שום נחמה בפרשת התוכחה שבסדר כי תבוא, שהן מכוונות לגלות האחרונה.** [ולעומת זאת בתוכחה שבפרשת בחוקותי, שנתייחסה לתקופת הבית הראשון, יש בה הבטחת "וזכרתי את בריתי יעקב וגוי והארץ אזכור"]

חכמי ישראל הוזקקו אז לרבי שמעון בר יוחאי שיבאר להם זאת. הם סמכו שבוודאי נמצא בידו מפתח לשאלתם. למה לא נזכרה נחמה בסוף תוכחת הגלות האחרונה? לבד מעצם השאלה בפשר המקראות, כמובן שלחץ עליהם מצב הגלות בכלל. הדור כולו היה צמא לטיפת נחמה, נחמת העתיד הסמוכה לתוכחה....

את הצער שבחסרון רשב"י ביטא רבי יהודה ברבי אלעאי אז, באמרו: **"חבל על גריעותא דבר יוחאי"**! חבל על הגרעון, על היעדר מאתנו אותו קדוש ונורא. הוא היה יכול לגלות את פשר הדבר ולחזק את לבנו בנחמה, בגילוי פשר מקראות אלה. מי יתן לנו את רבי שמעון! חבל שאין איש יודע את מקומו....

*

השאלה ההיא נקשרה אל כנפי יונה שנמשלה אליה כנסת ישראל וכך הגיעה למערת רבי שמעון. בינתים הגיע אליהו הנביא אל המערה. רגיל היה לבוא אליהם פעמיים ביום ללמוד עמהם.

ואז מסר לו אליהו לרבי שמעון, איך **שדווקא בעומק דברי התוכחות, טמונות הנחמות וההבטחות.** רחמי הקב"ה וטובותיו מסתתרים באותן מלים שבתוכחת משנה תורה. בתוככי מכותיו של האב האוהב נמצאים רחמים וחמלה. **"מלקיותא כלילין ברחמי"**. ומה שנראה קשה יותר לפי פשוטו של מקרא, **ברכתו מרובה עוד יותר!** הוא נתן לכך כמה דוגמאות. לעת ערב רשם רבי שמעון את הדברים ושלחם עם היונה....

הגיעה הציפור ממערת רבי שמעון והמענה המיוחל בפיה! רבי יוסי לקח את הפתק והביאה לחבריו. ההתרגשות גברה והלכה. רבי יהודה בכה ואמר: בכל מקום שרבי שמעון נמצא שם, אף אם איננו עמנו בפועל, נמצאים חבריו עמו ולומדים ממנו....

*

נחזור לעניננו! נשיר נא בצוותא את המלים הקדושות. **"בְּרַי יוֹחָאִי מוֹשֵׁב טוֹב יְשֻׁבְתָּ, יוֹם נִסְתָּ יוֹם אֲשֶׁר בְּרַחֲתָ, בְּמַעְרֹת צוּרִים שְׁעֵמֻדְתָּ, שָׁם קָנִיתָ הוֹדְךָ וְהַדְרָךְ."** הבה נקשר כעת

את כל חלקי החרוז! מתוך תחושת הצער על הניסה והבריחה של רבי שמעון, נרגיש כעת את החיזוק שבסופו: **"בְּמַעֲרוֹת צוּרִים שְׁעַמְדָּת, שָׁם קָנִיתָ הוֹדֶךָ וְהִדְרְךָ". שם! דווקא משם! מעז יצא מתוק. ממחשכי המערה גדל אור מופלא, אור היקוד הם יוקדים...**

כאמור היה "יום נסת, יום אשר ברכת" יום קשה לישראל וצדיקיהם. הלא נפרד ונעדר מהם אחד המיוחד שבחבורה. ואילו סופו של חרוז זה, מגלה לנו שדווקא יום מצוקה זה גרם לרבבות אלפי השפעות של הוד והדר נצחי. דווקא במערת הצורים נתגלו חלקי תורה עצומים גבוהים ונישאים, תוך כדי שרשב"י ובנו רבי אלעזר מובדלים ומנותקים לגמרי מכל העולם והפרעותיו.

בתקופה שנראתה קשה כל כך בלי המנהיג ובנו הגדול, בני עלייה שבדור, אז נקנו ההוד וההדר לנצח. זמן הסתר זה במערת צורים קשה, הוליד כל זאת! גילויי תורה נבעו שם בעוז ותעצומות לנצח. ובאותו ענין שר זאת ה'בן איש חי' זי"ע בשירו "ואמרתם כה לחי": **הַחֲבָא בְּתוֹךְ מַעְרָה, מִפְּנֵי הַגְּזָרָה, שָׁם לָמַד סִתְרֵי תוֹרָה, אֲדוֹנֵינוּ בְּר יוֹחָא...**

*

השנים הארוכות שבמערה הולידו הרי הרים של פנימיות התורה ללא גבול ומדה. עולמות אין סופיים שרוממו את הגלות עד סוף כל הדורות. מה שהיה נראה פעם כאסון האומה, נתגלה להיות ברכה עצומה עד אין סוף...

במערת הצורים הופיע זוהר הרקיע שמוסיף להאיר עד היום הזה... כמה צער היה כרוך ב"יום נסת יום אשר ברכת", ברם במשך הזמן ראו את הברכה שהיתה טמונה בצער הזה. **שם קנית הודך והדרך! שם דווקא!**

ואמנם דומים הם הדברים למה שהיה רשום באותו הפתק שהביאה היונה מתוך המערה אל חברי רשב"י המשתוקקים. "כל הבטחות ונחמות דישראל בהנך קללות כתיבי". הנחמה טמונה בעומק... עומק צער הבריחה הוליד זרם של הוד והדר, כמעייך המתגבר וכנהר שאינו פוסק...

*

מבחוץ ניכרת היתה האבן הקרה ונוקשה ומפנים התנוצץ, אור התורה ואור הנסים, גילויי גילויים, אור מופלא רום מעלה היוצא מתוך החושך. [נוכמה מאירים כעת דברי הזה"ק: לית נהורא אלא דנפיק מגו חשיכה]. לימוד לדורות הוא זה. לפעמים טמונים האור והטוב דווקא במעמקיה של התקופה החשוכה. במערת צורים...

ר' ישראל! על עמנו עובר תקופה לא קלה כלל, רובץ עליו משא הזמן ומאורעותיו, הוא מרגיש מסובב בענן וערפל. אלא שממעשה רשב"י, "יום נסת יום אשר ברכת" בוקע לנו אור חדש של נחמה חבויה ונסתרה. אין לדעת איזה הוד והדר נסתר גנוז שם, איזה

ירידה לצורך עלייה עומדת לפניו, איזה התחשלות לקראת עתיד זוהר צפוייה כעת. שמעתי בשם גדול אחד שאמר: "תקופה גדולה היא כעת, אל נא נתגמד לעומתה..."

אי אפשר לדעת! קצרי ראייה אנחנו מאד! מבטינו צר, שכלנו מצומצם, קירות ההווה מפסיקים ומבדילים. יבוא יום וישירו על תקופת בידוד זה. "שם קנית הודך והדרך"... נזכור נא תמיד את מערת רשב"י הנבדלת מעולם ומלואו, את המים ואת החרובים, את בקיעי העור הנצרב בחול. והרי משם בקע האור לדורות עולם!

*

לאמיתו של דבר, למרות שהנסיעה בפועל למירון נמנעה השנה, בכל זאת נמצא הדור כעת, קרוב יותר אל עולמו של רבי שמעון. כיום במיוחד מתברר לעין כל, ייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם המושל בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו. יותר מן השנים הקודמות מתקיים כעת: "וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". לדעת רבינו בחיי נאמרה כאן מצוות עשה של ידיעת הבורא יתברך מתוך פעולותיו ומעשיו הנוראים. [דברים שם]. וזה גופא מקרב אותנו יותר אל עולמו של רבי שמעון...

*

רעיון נפלא ראיתי פעם בספר "ארץ צבי" להגאון הקדוש מקוז'יגלוב הי"ד, תלמידו של ה'אבני נזר' זי"ע וראש ישיבת חכמי לובלין; מתוך כיסופי אבותינו במדבר, למשכן ד' [מכ"ה כסלו עד חודש ניסן]. **נוצרה בעתיד אש גדולה, שלא שלטו בה חורבן וגלות, והם ימי החנוכה...** [ארץ צבי חנוכה ופ' פקודי].

ובכן, מי יודע איזה אורות נצח יופיעו בעולם על ידי תשוקה זו שבלי"ג בעומר תשי"פ. 'מדורה גדולה', שגם מים רבים לא יוכלו לכבותה; על ידי הגעגועים וההתקשרות מרצון, על ידי עסק בתורתו של רבי שמעון. הוי! נשיר נא כולנו יחד בהמיית לב: **תִּזְרְתֹוּ מִגֵּן לָנוּ, הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ, הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנֵנוּ בְּרַ יוֹחֵאֵי...**

גוט שבת לך אהובי! גוט שבת!
שבת של אור מופלא רום מעלה
ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו!

ידידך אוהבך בלב ונפש,
משה יעקב הלוי